

**Грищенко С. В.,
Єфремова О. П., Грищенко О. П.**

СТВОРЕННЯ РЕСУРСНИХ КІМНАТ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Успішність впровадження й розвиток інклюзивної освіти в Україні значною мірою залежить від створеного інклюзивного освітнього середовища, що визначається як сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей (Про освіту: Закон України, 2017).

У «Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» (від 15.09.2021 р. № 957) зазначено, що органи державної влади, органи місцевого самоврядування та заклади освіти мають забезпечити для учнів з особливими освітніми потребами умови для здобуття освіти на рівні з іншими здобувачами освіти, зокрема, шляхом облаштування та обладнання ресурсної кімнати.

Мета дослідження – проаналізувати деякі організаційні та правові засади створення ресурсних кімнат в закладах освіти.

Ресурсна кімната – це спеціально облаштована кімната (частина кімнати), що має відповідний розподіл функціональних зон, призначених для всебічного розвитку здобувачів освіти, гармонізації їхнього психоемоційного стану та психологічного розвантаження, надання (проведення) індивідуальних та/або групових психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (занять) (Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова КМУ № 957, 2021).

Кожна функціональна зона може містити певні осередки.

Основними завданнями використання ресурсної кімнати у закладі загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) є: психологічне розвантаження здобувачів освіти; соціально-побутове орієнтування, формування в здобувачів освіти навичок самообслуговування; надання індивідуальних та/або групових психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (Новик І., 2022).

Так, згідно з п. 6.81 ДБН В.2.2–3:2018 «Будинки і споруди. Заклади освіти», у закладі з інклюзивним навчанням облаштовується ресурсна кімната площею до 60 м², що поділяється мобільними меблями на дві функціональні зони: навчальну та побутово-практичну із відповідним обладнанням. В умовах реконструкції площу ресурсної кімнати допускається приймати не менше ніж 36 м².

Перша функціональна зона – навчальна. Це простір ресурсної кімнати, де здійснюється освітній процес у невеликих групах або індивідуально, що досягається завдяки мобільним меблям. Ця функціональна зона містить також осередок робочого місця педагога (вчителя, асистента вчителя та/чи інших фахівців, що працюють з дітьми) (Новик І., 2022).

Навчальна зона охоплює такі функціональні осередки, як: осередок для індивідуальних занять; осередок для групових занять; робочий осередок педагога.

Осередок для індивідуальних занять – це спеціально організований простір, у якому діяльність відбувається індивідуально з кожним здобувачем освіти й обладнується меблями спеціального призначення, корекційними засобами навчання та спеціальними тренажерами.

Осередок для групових занять – це спеціально організований простір, у якому діяльність може відбуватися з підгрупою здобувачів освіти та обладнується меблями спеціального призначення, корекційними засобами навчання і спеціальними тренажерами, а також столом і стільцями для групової роботи.

Робочий осередок педагога – це спеціально організоване місце, де педагог має змогу розробляти і зберігати дидактичні матеріали необхідні для здійснення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) здобувачам у ресурсній кімнаті.

Друга функціональна зона – побутово-практична, де здійснюється безпосереднє формування навичок самообслуговування здобувачів, які сприятимуть їхній адаптації та можливості ефективно інтегруватися у суспільство. Тут організовується осередок, який виконуватиме функції кухні та їдальні, а також осередок відпочинку.

Осередок, що виконує функції кухні та їдальні – це простір, у якому під наглядом педагогів в здобувачів відбувається формування й удосконалення навичок самообслуговування, що сприяє соціально-побутовому комфорту в дорослому житті.

У цьому осередку мають бути присутні набори посуду, кухонні панелі, кухонні електричні прилади (електрочайник, мікрохвильова піч та ін.), які можуть бути як іграшковими, так і справжніми. У цьому осередку фахівці разом з учнем проводитимуть різноманітні дії, а саме: вчитимуться готувати або розігрівати їжу, робити чай або сервірувати стіл тощо. Усі ці дії обов'язково мають здійснюватись під наглядом педагогів, особливо у разі використання в осередку справжніх кухонних предметів і приладів, а не іграшкових.

Осередок відпочинку – це простір, де здобувачі освіти можуть відпочити між змінами різних видів діяльності чи у разі втоми, заспокоїтись, психологічно розвантажитись.

Цей осередок має бути відокремлений від інших осередків перегородками, меблями або виділений візуально. Тут доцільно облаштувати куточок усамітнення, де учні відчуватимуть себе у повній безпеці, матимуть змогу знизити занепокоєння, збудження, скутість, відновити сили та інше. Куточок усамітнення можна організувати як затишний будиночок у вигляді шатра, ширми або намету, де розміщено м'які подушки, іграшки, крісло-мішок, стаканчики/мішечки для крику, іграшки-антистрес (Simple Dimple, Pop it, Snapperz, Squishy, слайми, спінери). Також доречним тут буде розмістити «Яйце Кіслінг» – це засіб для розвитку і сенсорної інтеграції, що за своєю формою нагадує кулеподібний мішок-кокон, обладнаний двома міцними ручками, за які його можна підвішувати. Поряд із куточком усамітнення доцільно організувати читацький куточок, де поставити спеціальні стелажі з цікавою літературою, настільними іграми, пазлами, іграми для розвитку логіки та мислення, мольберти, магнітні дошки, набори для творчості, моделювання та гравіювання. Відкриті полиці з книжками й дидактичними матеріалами мають бути розташовані у максимальній доступності для всіх учасників освітнього процесу (Новик І., 2022).

У ресурсній кімнаті зі здобувачами освіти працюють асистент педагога/асистент дитини або/чи інші фахівці, які проводять (надають) додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття (послуги), зокрема це можуть бути: психолог, логопед, дефектолог, корекційний педагог тощо. Для ефективної роботи у цьому осередку доцільно розмістити робочий стіл, персональний комп'ютер / ноутбук. Багатофункціональний пристрій для друку, сканування, копіювання, ламінатор, різак для паперу та інше обладнання, що застосовується з метою розроблення дидактичних матеріалів, може бути розміщене як в основному кабінеті / класі, який закріпленний за педагогом (за наявності), так і в робочому осередку ресурсної кімнати за умови достатнього простору для робочого осередка педагога.

Під час вибору місця для ресурсної кімнати необхідно забезпечити безперешкодний та безпечний доступ до неї, у тому числі особам з порушеннями опорно-рухового апарату (зокрема й тих, що користуються кріслом колісним), з порушеннями зору (зокрема й незрячих) та ін. Приміщення для ресурсної кімнати має розташовуватися в будівлі ЗЗСО. Позитивним буде наявність умивальної раковини, а також швидкого доступу до туалетної кімнати (Новик І., 2022).

Разом з тим, необхідно враховувати й потреби дітей, що перебувають в ресурсній кімнаті. Наприклад, наявність яскравих елементів в інтер'єрі допомагає в орієнтуванні здобувачам освіти з порушеннями зору, тоді як для інших здобувачів є потреба у перебуванні в максимально нейтральному середовищі.

Необхідно оглянути приміщення та меблі на предмет безпеки здобувачів освіти: чи можуть здобувачі самі відчинити вікна; чи немає в меблів гострих кутів, що виступають; чи пригвинчені шафи до стін з метою попередження нещасних випадків.